

És most itt ez a szeptember, az első találkozó nélküle. Indián nyár itt a Damjanich utcában, ahol már nem köt bennünket a szoba és az asztal szigorú rendje, a meggyújtott gyertya időfegyelme, ahol nincs itt a kereszt, a surrogó számítógép, ahol nem hallatszik az utca moraja, és a cigarettafüst által megült szoba

kényelmetlen székein sem feszen-günk már.

Nemcsak egy fáklya hunyt ki. A mi életünkéből is vele maradt egy darab. És az ő életéből is velünk egy másik. Kölcsönös adása ez a sorsnak. Ő bennünk. És ez a „rajtunk fordul” ereje is. Az erő velünk van. Maradjunk méltók ehhez!

Indián nyár – és beköszönt a tél? A Bokor tele? No nem! Sok minden áttelel, és él a látszólagos mozdulat-lanságban. Új tavaszt hozó magvak szunnyadnak szívünkben és gondolatainkban.

Garay András

(2010. szeptember 14.)

Gyurka bácsi a Királyok életében

A mi családunk Gyurka bácsi biológiai életében „agglomerációs” család volt. Nem laktunk hozzá közel, miséire csak „sátoros” ünnepeinken jártunk, napi működésében alig vettünk részt. A lényegét illetően azonban olyan mély és személyes kapcsolatban lehetünk, amely életünk alakulását döntően meghatározta.

Testvérek voltunk

A sokéves korkülönbség ellenére sosem éreztem hideg távolságtartást, felülről lekezelő türelmetlenséget. A kispapok között Esztergomban az volt a furcsa szokás, hogy aki elhagyta a szemináriumot, és kilépett, annak a reverendáját mint egy halotti fekete keresztet az ágyára terítették. Ez teljesen feldúlt, és minden alkalommal fellázadtam. Amikor negyedik évem végén (1972) a Központi Szemináriumból való kilépésem szándékával lelkivezetőmhöz, Gyurka bácsihoz fordultam, ő semminemű gyászolós jelet nem mutatott. Megmutatta viszont azokat a kérdéseit és saját válaszkísérleteit, amelyeket sok évtized alatt maga is megszenvedett.

Az engedelmeskedés volt az egyik fő kérdés. Kollaboráló püspököknek engedelmisséget fogadni? Mi a hitvalló egyház tagjaiként értelmeztük magunkat. Atézerte gondomat, és lázadásaimat illetően bölcs higgadságra biztatott. A Központiban ugyanis természetes kisközösségi témánk volt ez is. Erre írja rólam az egyik operatív jelentés: „lázítja a kispapokat”. Gyurka bácsi a ráhallgatást képviselte: amiben jézusi a püspöki kíváncsi, arra hallgatunk, amiben nem az, a tekintetben a lelkiismeretünkre hallgatunk. Olyan testvéri hang volt ez, amely felnőtt emberként kezel engem, annak minden felelősségével.

A másik problémacsomag a „zsigeri” gondom volt, a papi nőtlenség. Ezt már csakis a mátyásföldi

utcákon sétálva, botladozva lehetett megbeszélni, mentünk is. Könnyek között vallottam meg, hogy ez nekem nem fog menni. „Másoknak is ment, neked miért ne menne, ha akarod?” – kérdezte. „Mert én nem akarom. Istenünk akarata velem kapcsolatban biztosan nem ez. Életem komoly százalékát azzal töltsem, hogy tisztességes maradjak, amikor más a hivatásom?!” Gyurka bácsitól tanultam meg, hogy csak egy hivatásunk van: az Isten Országáé építése. A papság is, és a családos életforma is erre való. Ez az én életemnek is az értelme, és ehhez társat is találtam Zsikebén. Nem torkollt le, nem akart lehengerelni amúgy közismert „Bulányi-módon”. Átölelte a vállamat, és meghallgattott... És megtörölte a szemét ő is, mint én. Önéletírásában így ír erről: „Valamelyik nyáron Dombi Feri szólt neki [azaz nekem], hogy segítsen már egy kicsit az első szakközépes Tojzán Erzsinek: nem megy neki a latin. Emberfeletti feladatot bízott ezzel Náczi-ra.” A cölibátusnak vége, ha „fehérmépeknél latintanárnokunk”. Javasolta, hogy beszéljek Kállay Emil atyával is. Sorstársi testvériséget éreztem mellettem állásában, tanácsaiban, a felelősségre rámutató, ugyanakkor elfogadó szeretetében. Tette ezt olyannyira, hogy amikor kiderült, püspököm elfektette a kérelmemet, akkor mint lelkivezetőm a piarista generálist kereste meg Rómában, hogy rendeződjenek végre diákonusi dolgaim és a házasságkötési vágyaink. Esketésünkkor, amit Halász Bandi bácsival és Tarnai Imre bácsival végzett, ugyanezt a testvéri felkarolást és „Bizom bennetek”-lelkületet sugározta. Ilyen testvéri erőterben születik egy nagy család. „Amikor Zsike Érden bejelentette nekem, hogy várja a tizenkettediket, ünnepélyesen kezelt csókoltam neki” – írja önéletrajzában.

Barátok voltunk

A barátság hasonlatos a szerelemhez. Belső érzelmi kapcsolat, amely mindig racionalizálható. Nagy indoklások nélkül is bizalmat szavaz, ok-okozati elemzések nélkül is együtt működik, minden adok-kapok mérlegelés nélkül is védelmez. Megszervezte, hogy Zsike a XIII. kerületben Doboséknál, én pedig Benyhe Pistivel egy szobában, Andi néniéknél lakjam, kimutatandó az egyházi jogszabályok tiszteletben tartásának szándékát. Odaadta a csatárkai faház kulcsát, hogy néha zöldben és csendben lehessek. Nagy egyéniségével a lényegét sulykolta belém: a Jézushoz tartozás a lényeg, az összes többi ennek kell meghatározni. Nem volt olyan kérdés, amellyel akármikor ne mehettem volna hozzá. Ez egy notesz szerint működő, hihetetlenül elfoglalt embernél igen nagy dolog. Nagyon igyekeztem felnőni ehhez a barátsághoz. Ha már egyszer ekkora szerencsém van, hogy ilyen nagy egyéniség vallja barátomnak magát, akkor nem hozhatok szégyent rá sem. Amikor mégis alatta maradtam elképzeléseinknek, imádságos bizalommal feloldozott.

Tanítónk volt

Édesanyám Gyurka bácsi 1968-as Halottak napi – halásztelki bemutatózó – beszéde után mondta: „Nagyon nagy tudású lehet, mert nagyon lassan beszél, mintha ki kellene választania neki, hogy a sokból éppen mit mondjon el nekünk.” Dombi atya így készítette fel a Gyurka bácsival való találkozásra: „Bemutatlak egy olyan papnak, aki az életfogytiglant is vállalta az elve-ért.” Elsőnek az erőszakmentességről vallott elve ragadott meg. Annyira megragadott, hogy 1969 nyarán lemondtam az édesapámat kényszerű munkára és ezzel a halálba hívó kommunizmus elleni fegyveres harcra. Jézusnak adott áldozatként sír-

va-boldogan szórtam a Dunába fegyveremet és lőszeremet.

Kemény tanárunk volt. Amit a fejébe vett, azt minden pedagógiai trükkkel, minden rámenős érveléssel igyekezett keresztülvinni. Hányszor hívott sétákra kettesben, hogy belátassa velem is a maga meggyőződését. Csak nagyon idős korára éreztem türelmetlensége jeleit, és azt, hogy néha belefáradt a gyözködésbe, és sóhajtva mondta: „No, menjünk tovább!” Tőle tanultam meg, hogy nem a doktorátus a fontos, hanem hogy egy jézusi tétel teret nyerhessen az Egyház teológiájában. Az erőszakmentesség volt a témám, persze hogy nem ment át az Akadémia szűrőjén: „Ez a téma a jelen magyar helyzetben nem aktuális” – mondta dolgozatomra a professzorom.

Akkor értettem meg, hogy Gyurka bácsi EGYügyű ember. Csak Jézus Krisztusról akar tudni, és velünk is őt akarja elmélyítve elfogadtatni. Aki a biblikus szóelemzést meg tudja szeretetni az emberrel, az nem csupán tanító, az már mágus. Megszerettem ezt a kutatási módszert, és máig is alkalmazom. „Mindenkinek meg kell írnia a maga KIO-ját!” – hangoztatta. Jólesett neki, amikor a KIO-szemléletet a Bokorhoz tartozás kiemelt feltételének fogalmaztuk meg, de sosem szűnt meg egyéni munkára, szellemi minőségre törekvésre biztatni bennünket. Nem nevelt tudóssá, hiszen nem vagyok

arra alkalmas, de nem is engedett epigonnak maradni. A KARAJ-kötetek mutatják, hogy volt szellemi életünk, volt máig is használható szellemi termésünk. Hiszek ennek bokros feltámadásában, alapító atyánk Jézusának öröme...

Apánk volt

Családunkban „PAPA” volt. Így beszéltünk róla, így szólította őt a családi nyelvezet. Nekem apám helyett apám lett, természetes volt ez így. Kedves igyekezettel szedte sorba név szerint a gyerekeket, amíg csak akkor létszám nem lettünk, hogy már nekünk, szülőknek is volt névtévesztésünk, amikor hirtelen akartuk valamelyiküket fülön fogni. Elfogadta ezt a családiasságot, és könyve dedikálásában unokáiként ölelte át gyerekeinket. Öregségére sem változott a helyzet. Halála előtt nem sokkal Gyuri fiam mint szakápoló volt nála napokig. „Papa” – „Fiam” volt a megszólítás. Sosem felejtette el, hogy amikor Gyuri, az elsőszülöttünk megszületett, ezzel értesítettem Gyurka bácsit. „Puer natus est nobis, et Georgius est nomen eius!” („Fiú született nekünk, és György az ő neve.”) Válasza: „Deo gratias!” Ezért lett Gyuri a Gyuri, a Papa nevét kapta. Később éréként, de nagy örömeinkre most éppen Bajorországban olvassa Gyurka bácsi írásait. Igyekezünk belevésni Gyurka bácsi róla szóló szavait: „Nyugi, Náczi, helyén van ez a gyerek!” Nagyon hálás voltam

neki azért, hogy sosem vetette szemünkre, hogy gyerekeink miért nem járnak rendszeresen a miséire. Ő keresztelte meg az első nyolcat, és tudomásul vette, hogy a csecsemő-gyermek-felnőtt keresztelési témában változott a véleményünk, és lakóhely szerint működünk. Időnkint mentünk miséire Adyligetre, a piaristákhoz vagy a Bokorrendezvényekre. Jó volt, hogy elfogadta: én nem „mini Bulányi” vagyok, hanem a Náczi.

Mint apa a fiával ültünk le hajdan (1974), hogy közös ház építésén gondolkozzunk, Érden. Nem lett belőle semmi. Ő szerzetesi cellarendszerben gondolkodott a Bokor nagy szerzetesi egyéniségei számára, én pedig nagy családnak terveztem a házat. Sehogy sem jöttek össze a szempontjaink, de még a főfalak és a vizes blokk rendszere sem. Nagyot sóhajtva és a végén nevetve zártuk le az ügyet. Nem veszem össze az apámmal, és ő sem a fiával. Én munkáltam a nagy család fészket, ő munkálta tovább a kommunára vonatkozó álmait.

Most, hogy nincs közöttünk, szinte hallom hangját: „Ha Jézusunk bennetek és köztetek van, akkor mindazok, akik reá figyeltek földi életükben, veletek vannak minden nap a világ végezetéig – közöttük én is.”

Király Ignác

(2015)

Nagyszüleim mesélték

Családi történet a kommunista korszakból

„A kereszténység lényegét egy szóval is jellemezhetném: szeretet.”

(Bulányi György)

Amikor a nagymamám kirándulni vitt Budapestre és környékére, gyakran hallottam tőle: „Ide sokat jártunk gyerekkoromban, Gyuri bácsi hozott el.” Amikor angolul kezdem tanulni, nagyi azt mondta: „Engem Gyuri bácsi tanított angolra, miközben bér-málkozásra is előkészített.” Amikor a középiskolát kezdem, nagymama nagyon örült, és ezt mondta: „Gyuri bácsi is piarista volt, ott jó helyen leszel.”

A legfurcsább az volt, amikor egyszer sorban álltunk a hullámvasútnál, és mama ott is azt mondta: „Ide is Gyuri bácsi hozott el, de ide csak egyszer, mert rosszul lett a hullámvasúton.” Amikor ennek a dolgozatnak a megírásához hozzáláttam, meg-

kértem mamát, hogy meséljen a kommunizmusról. Így kezdte: „Gyuri bácsi...”

Gyuri bácsi mama apai nagybátyja volt. Teljes neve: Bulányi György. Piarista pap, magyar-német szakos tanár volt. 1919-ben született Budapesten. Mire az én dédnagymamám és dédnagypapám összeházasodott, és a nagymamám megszületett, ő már felszentelt pap volt. Dédnagymamám, aki idén tavasszal hunyt el, 95 éves korában mesélte, hogy Gyuri bácsi katolikus fiatalokat fogott össze kisebb csoportokba, úgy tanította őket. Prédikált templomban is, de főként az egyetemisták tanítása érdekelt.

A nagymamám még nagyon kicsi volt, amikor Gyuri bácsi a papi tevé-

kenységéért börtönbe került. Ez volt az első bebörtönzése. A kommunista rendszernek nem Gyuri bácsi volt az egyetlen áldozata családjában. Dédnagymamám apukája, nagymama anyai nagypapája, Alexander Pekni a kommunisták üldözése miatt menekült Magyarországra az I. világháború utolsó évében, mert Szovjet-Oroszországban földbirtokosként nem lehetett maradása. Az ő elmondásai és az akkori események kapcsán tudták, hogy aki a kommunisták kezébe kerül, azért egyet lehet tenni, imádkozni. Így, amikor Gyuri bácsi börtönbe került, családtagjai, tanítványai és paptársai mind imádkoztak.

Gyuri bácsi első bebörtönzése hosszan tartott. Mama mesélte, hogy